

Vergaderjaar 1987–1988

20 247 (R1336)

Goedkeuring van de op 26 september 1986 te Wenen tot stand gekomen Verdragen inzake vroegtijdige kennisgeving van een nucleair ongeval en de verlening van bijstand in het geval van een nucleair ongeval of een calamiteit met radioactieve stoffen (Trb. 1986, 125, 126, 164 en 165)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING¹**1. Inleiding**

Zoals bekend vond op 26 april 1986 in Tsjernobyl een ongeval met een kerncentrale plaats. Gezien de grensoverschrijdende gevolgen welke aan een dergelijk nucleair ongeval verbonden kunnen zijn, is internationale samenwerking op het terrein van met name nucleaire veiligheid en stralingsbescherming onontbeerlijk. In verschillende kaders op zowel internationaal als nationaal niveau zijn dan ook tal van activiteiten ondernomen gericht op verbetering van bestaande en het opzetten van nieuwe regelgeving op de bovengenoemde en hieraan verwante terreinen.

Een uitermate belangrijke rol moet in dit verband toegekend worden aan het Internationaal Atoom Energie Agentschap (hierna IAEA) te Wenen. Deze organisatie heeft op slagvaardige wijze binnen korte tijd na het ongeval verschillende bijeenkomsten georganiseerd waar experts zich gebogen hebben over verbetering van bestaande regelingen en de uitwerking van mogelijk nieuwe maatregelen.

Van 21 juli tot 15 augustus heeft in Wenen een conferentie van regeringsexperts plaatsgevonden met als doel het tot stand brengen van twee Verdragen. Eén inzake vroegtijdige kennisgeving van een nucleair ongeval en één inzake verlening van bijstand na een nucleair ongeval of calamiteit met radioactieve stoffen. Na vier weken werden de onderhandelingen, waaraan door experts afkomstig uit 62 landen waaronder Nederland en vertegenwoordigers van 10 internationale organisaties was deelgenomen, succesvol afgesloten. Niet onvermeld mag blijven dat deze bijeenkomst onder Nederlands voorzitterschap stond.

De teksten werden vervolgens ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering van het Agentschap in Bijzondere Zitting bijeen. Aldaar werden de Verdragen door meer dan 50 staten ondertekend, waaronder het Koninkrijk. Aangezien het Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving door meer dan 3 staten (Tsjecho-Slowakije, Denemarken, Noorwegen en Panama) zonder meer aanvaard was, is dit Verdrag op 27 oktober 1986 in werking getreden (art. 12, derde lid, Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving). Het Verdrag inzake wederzijdse bijstand is op 26 februari 1987 in werking getreden.

Aangetekend zij dat het Koninkrijk bij de ondertekening verklaard heeft beide Verdragen voorlopig te zullen toepassen (art. 13 Verdrag in zake vroegtijdige kennisgeving, resp. art. 15 Verdrag verlening van bijstand). Hierbij is alleen een uitzondering gemaakt voor artikel 10, tweede lid, van het Verdrag inzake de verlening van bijstand.

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de wet op de Raad van State.

¹ Trb. 1986, nrs. 125, 126, 164 en 165 liggen op de bibliotheek ter inzage.

2. Achtergrond

Het is niet juist te menen dat pas na de ramp te Tsjernobyl de noodzakelijke maatregelen zijn getroffen en regelingen tot stand zijn gebracht. Juist de onderwerpen informatieuitwisseling en wederzijdse bijstand tonen aan dat dit niet het geval is. Naast bilaterale afspraken met België en de Bondsrepubliek Duitsland en multilaterale afspraken in het kader van de Europese Gemeenschappen en de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) bestonden reeds in IAEA-verband de «Guidelines on reportable events, integrated planning and information exchange in a transboundary release of radioactive materials» (zogenaamde infcirculaire 321) en de «Guidelines for mutual emergency assistance arrangements in connection with a nuclear accident or radiological emergency» (infcirculaire 310). Deze richtlijnen hebben echter niet dezelfde juridisch bindende werking als de recentelijk tot stand gekomen Verdragen. De richtlijnen hebben echter wel voor een belangrijk deel als basis en richtsnoer voor de onderhandelingen over diezelfde Verdragsteksten gediend.

Het klimaat zoals dat door het ongeluk met de reactor te Tsjernobyl is geschapen heeft het mogelijk gemaakt te komen tot éénvormige, bindende multilaterale afspraken

3. Strekking van Beide Verdragen

a. *Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving van een nucleair ongeval*

De kernbepalingen van dit Verdrag zijn de artikelen 1, 2 en 3. Op grond van deze bepalingen dienen Verdragspartijen in geval van een nucleair ongeval onverwijld die staten die getroffen zijn of mogelijk getroffen kunnen worden in kennis te stellen van een nucleair ongeval (art. 2, letter a). Deze staten dienen behalve in kennis gesteld te worden ook zoveel mogelijk informatie omtrent het ongeval te ontvangen (art. 2, letter b en art. 5).

Centraal gedurende de onderhandelingen stond de vraag met betrekking tot welke ongevallen informatie verschaft dient te worden. Dienen bijvoorbeeld ook ongevallen in militaire installaties onder de werkingssfeer «scope» van het Verdrag te vallen? Het beleid van de Nederlandse delegatie was erop gericht om ook dergelijke nucleaire ongevallen onder de notificatieplicht te brengen. Uiteindelijk bleek het mogelijk om voor dit uitermate gevoelige vraagstuk een compromisvoorstel te formuleren. De opsomming in artikel 1, tweede lid, omvat nu bijna alle denkbare nucleaire ongevallen, derhalve ook ongevallen met satellieten, schepen en militaire installaties. Ongevallen met atoomwapens en kernproeven vallen echter niet onder de notificatieplicht van deze bepaling. Alle vijf de kernwapenstaten bleken echter bereid om met betrekking tot laatstgenoemde nucleaire ongevallen een zogenaamde «vrijwillige notificatieverplichting» op zich te nemen. De Verenigde Staten, Sowjet-Unie, China, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk hebben een hiertoe strekkende verklaring afgelegd.

In dit verband is het wellicht illustratief te wijzen op het recente ongeluk met een nucleaire onderzeeër van de Sowjet-Unie in de Atlantische Oceaan dat begin oktober 1986, dus kort na het totstandkomen van het Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving, plaatsvond. Reeds in een zeer vroeg stadium hebben de Sowjet-autoriteiten onder andere het Agentschap te Wenen op de hoogte gesteld van dit ongeluk. Hoewel zij hierbij niet uitdrukkelijk verwezen naar de bepalingen van het Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving (dat toen overigens ook nog niet officieel in werking was getreden) moge het duidelijk zijn dat de Sowjet-autoriteiten in deze kwestie in de geest van het Verdrag hebben gehandeld.

Behalve de vraag met betrekking tot *welke* installaties genotificeerd dient te worden, deed zich het probleem voor *wanneer* een staat andere getroffen of mogelijk te treffen staten op de hoogte moet stellen van het

feit dat zich een ongeval heeft voorgedaan. Met andere woorden, hoe ernstig moet het ongeval zijn, welke stralingsdosis moet overschreden zijn? De Nederlandse delegatie heeft gedurende de conferentie het voorstel gedaan om in artikel 1 naast het criterium «... het vrijkomen of mogelijk vrijkomen van radioactieve stof ...» het criterium «het in werking treden van het nationale alarmsysteem» op te nemen. Hiermee werd beoogd een meer objectief criterium in te voeren. Dit zogenaamde «tweede trigger» voorstel van Nederlandse zijde bleek echter niet voor alle andere delegaties aanvaardbaar.

Het belangrijkste bezwaar dat andere delegaties tegen het Nederlandse voorstel aanvoerden was dat het nationale alarmsysteem in werking treedt ook wanneer een ongeval geen potentieel grensoverschrijdende gevolgen heeft.

Aangezien het begrip «international transboundary» (art. 1, eerste lid) in een aantal situaties onduidelijkheden kan opleveren, heeft de Nederlandse delegatieleider in zijn verklaring zoals afgelegd tijdens de slotzitting de volgende opmerkingen gemaakt met betrekking tot bovengenoemd begrip als onderdeel van de definitie van een nucleair ongeval: «Not under all circumstances a release of radioactive material that might affect another state, has to transcend an international boundary in the legal sense of that word ... the Netherlands delegation interprets the term as including an accident with a space based nuclear reactor even while in international law, no certainty exists about a boundary between outer and air space...».

Behalve op de zojuist beschreven vragen geven de bepalingen van het Verdrag antwoord op de vragen welke informatie verschaft dient te worden (art. 5) en wat de taken van het Agentschap zijn (art. 4).

b. Verdrag inzake verlening van bijstand in geval van een nucleair ongeval of calamiteit met radioactieve stoffen.

Bij de onderhandelingen omtrent de vast te stellen verdragstekst vormde de inhoud van artikel 1 het grootste probleem. Principieel strijdpunt was het opnemen alsmede de reikwijdte van de term «contingency plans» (rampenplannen) in verband met een bilaterale/multilaterale verplichting tot het van te voren gezamenlijk opstellen van zodanige plannen. Als compromis werd gekozen voor het omschrijven van de term «rampenplannen» als «bilaterale/multilaterale overeenkomsten om het leed en de schade die kunnen ontstaan bij een nucleair ongeval of calamiteit met radioactieve stoffen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken», terwijl voorts de verplichting tot het opstellen van bilaterale/multilaterale rampenplannen noodzakelijkerwijze werd gereduceerd tot een intentie tot samenwerking, die naast artikel 1 ook in de preambule tot uiting komt.

Nederland was één van de landen die intensief heeft getracht zoveel mogelijk verplichtende samenwerking op bovengenoemd terrein tot stand te brengen. Naast het hierboven geschetste compromis met betrekking tot preventieve samenwerking werd in ieder geval bereikt dat de Verdragssluitende staten in geval een nucleair ongeval zich voordoet, verplicht zijn samen te werken teneinde de schadelijke gevolgen van een dergelijk ongeval te voorkomen dan wel zoveel mogelijk te beperken.

Behalve deze algemene samenwerkingsplicht geeft het Verdrag aan hoe staten dienen te handelen indien zij om hulp vragen (art. 2, eerste, tweede en vijfde lid), dan wel daarom gevraagd worden (art. 2, vierde lid) en wat de rol van het IAEA in dezen is (art. 2, zesde lid, letter b jo art. 5). Daarnaast geeft artikel 3 aan hoe gehandeld dient te worden en waar de verantwoordelijkheden liggen indien assistentie ook daadwerkelijk verleend wordt.

4. Voorbehouden

Hoewel Nederland bij ondertekening artikel 10, tweede lid, van het Verdrag inzake verlening van wederzijdse bijstand uitgesloten heeft van

voorlopige toepassing, zal zij geen definitief voorbehoud bij dit artikel maken. Dit standpunt is gebaseerd op de overweging, dat in geval van een nucleaire ramp, partijen bij het Verdrag terstond bijstand moeten kunnen verlenen zonder dat eerst overleg over bijvoorbeeld schadeloosstelling behoeft te worden gevoerd. Bovendien ziet het ernaar uit dat ook de meeste omliggende landen, met uitzondering van Frankrijk, geen voorbehoud van een dergelijke strekking zullen maken .

5. Verhouding tot eerdere verdragen

In de onderhavige Verdragen komen onderwerpen aan de orde, die ook reeds gedeeltelijk het onderwerp zijn van eerdere bilaterale verdragen dan wel beleidsafspraken met België en de Bondsrepubliek Duitsland.*

6. Euratomaspecten

Alle lidstaten, met uitzondering van Frankrijk, stellen zich op het standpunt dat beide Verdragen de werkingssfeer van het Euratomverdrag (Trb. 1957, 92) raken. Deze 11 lidstaten hebben er dan ook voor geijverd dat in beide Verdragen bepalingen zouden worden opgenomen waardoor het ook voor internationale organisaties, welke eigen bevoegdheden hebben op het terrein van deze Verdragen, mogelijk zou zijn om partij te worden. Beide Verdragen, respectievelijk artikel 12, vijfde lid, van het Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving en artikel 14, vijfde lid van het Verdrag inzake verlening van bijstand, voorzien in deze mogelijkheid. Wel dienen de Europese Gemeenschappen (in dit geval EURATOM) en andere organisaties bij het partij worden aan te geven ten aanzien van welke terreinen zij exact bevoegdheden bezitten. Inmiddels heeft de Commissie bij de Raad een voorstel voor toetreding van de Europese Gemeenschappen tot de Verdragen ingediend.

De toetreding van de afzonderlijke lidstaten is overigens niet afhankelijk van de toetreding van de Europese Gemeenschappen.

7. Nationale uitwerking

De beide Verdragen vereisen nadere uitwerking op nationaal niveau. Hierbij dient in het bijzonder gedacht te worden aan artikel 7 van het Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving en artikel 4 van het Verdrag inzake verlening van bijstand.

Deze bepalingen vereisen dat aan het Agentschap te Wenen en de andere verdragsstaten bekend gemaakt worden:

1. de bevoegde autoriteiten om de informatie zoals omschreven in het Verdrag te verstrekken dan wel te ontvangen c.q. om verzoeken om bijstand in behandeling te nemen;
2. het contactpunt.

Kernvraag is derhalve, welke zijn de bevoegde autoriteiten en wat is het contactpunt in Nederland, dan wel de Nederlandse Antillen respectievelijk Aruba?

Voor de goede orde zij aangetekend dat waar gesproken wordt over «contactpunt» het hier gaat om een contactpunt in de logistieke zin van het woord dat zuiver en alleen als doorgeefluik dient voor het inwinnen en uitgeven van de verzoeken om informatie dan wel bijstand. Dit contactpunt dient volgens de verdragsteksten continu bereikbaar te zijn. Met name voor wat betreft meldingen vanuit het IAEA respectievelijk vanuit een andere lidstaat dient het contactpunt in staat te zijn te allen tijde de (afhankelijk van de soort melding) deskundige functionarissen te bereiken, welke vervolgens een eerste oordeel dienen te geven omtrent de consequenties en eventueel te ondernemen acties naar aanleiding van de binnengekomen melding.

* *Nederland-België*

– Briefwisseling tussen de Ministers van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en de Minister van Binnenlandse Zaken inzake wederzijdse informatie-uitwisseling i.g.v. een nucleair ongeval in de nucleaire installaties in Borssele (NL) Doel en Mol (B). (Briefwisselingen van resp. 13.09.1976 en 27.10.1976).

– Briefwisseling tussen de Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant en Zeeland en de Gouverneurs van de Provincies Antwerpen, West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen m.b.t. wederzijdse alarmering bij rampsituaties (briefwisselingen in 1978 en 1979).

– Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België inzake wederzijdse bijstandsverlening bij het bestrijden van rampen en ongevallen (tot stand gekomen op 14 november 1984); (Trb. 1984, 155).

Nederland-Bondsrepubliek Duitsland

– «Memorandum» über gegenseitige Unterrichtung und Konsultation hinsichtlich grenznaher kerntechnischer Einrichtungen» (28.10.1977 in werking getreden).

– Briefwisseling tussen «Bundesminister des Innern» (Bondsrepubliek Duitsland) en de ministers van «Volksgezondheid en Milieuhygiëne» en «Sociale Zaken en Werkgelegenheid» (Nederland) van september/november 1977.

– Op dit moment is een Overeenkomst met de BRD nagenoeg voorbereid, die bijna gelijkluidend is aan het Nederlands-Belgisch Verdrag inzake wederzijdse bestand.

Op grond van de Kernenergiewet van 1963 (Stb. 82) zouden meerdere Ministers als bevoegde autoriteit kunnen worden aangewezen. Bij nucleaire ongevallen zijn in beginsel, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, de Ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur betrokken. Daarnaast zijn, afhankelijk van de mogelijk optredende effecten, ook de Ministers van Landbouw en Visserij en van Verkeer en Waterstaat betrokken. Ten behoeve van een adequate afstemming van werkzaamheden en van de beleidsvorming vervult de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer een coördinerende taak. Deze Minister kan dan ook worden beschouwd als het bevoegde gezag als bedoeld in artikel 7 van het Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving.

Voor wat betreft Aruba is de Minister van Justitie en Volksgezondheid het bevoegde gezag en het contactpunt. Voor de Nederlandse Antillen is de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne het bevoegde gezag en het contactpunt.

Voor milieu- en volksgezondheids calamiteiten bestaat een alarmpost van het voormalige Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, welke post thans is gevestigd bij het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Deze alarmpost zal, totdat een alarmpost bij het nieuw te bouwen Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer is gerealiseerd, ook ten behoeve van milieu-incidenten en milieucalamiteiten blijven functioneren. Het ligt dan ook voor de hand dat deze alarmpost ook als contactpunt in de zin van het Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving fungeert. Deze aanwijzing draagt echter een voorlopig karakter. In het project «Draaiboek kernongevallenbestrijding», dat in het licht van de Nederlandse ervaringen met de ongevalbestrijding tijdens het kernongeval te Tsjernobyl zal worden uitgevoerd, zal worden bezien hoe een contactpunt in relatie tot het draaiboek en tot de daarbij behorende voorzieningen zal functioneren.

Met betrekking tot het Verdrag inzake wederzijdse bijstand is het volgende van belang. Krachtens artikel 3, eerste lid van het Nederlands-Belgische hulpverleningsverdrag zijn voor het verzoeken en aanvragen van bijstand bij aan elkaar grenzende provincies bevoegd de Commissaris der Koningin respectievelijk de Provinciegouverneurs. In alle overige gevallen zijn de wederzijdse Ministers van Binnenlandse Zaken aangewezen om verzoeken om bijstand te behandelen. Een en ander sluit voor wat de Nederlandse verhoudingen betreft aan bij het systeem van de Rampenwet van 1985 (Stb. 88), waarbij de Minister van Binnenlandse Zaken een coördinerende rol vervult waar het gaat om grootschalige bijstandsverlening en de verlening van bijstand door rijksdiensten.

Ook ingevolge het ontwerp van het Nederlands-Duitse hulpverleningsverdrag zijn beide Ministers van Binnenlandse Zaken aangewezen om verzoeken om bijstand in ontvangst te nemen en uit te voeren van deelstaten en provincies die niet aan elkaar grenzen.

Is dat laatste wel het geval dan is ook hier de Commissaris der Koningin c.q. de Minister van Binnenlandse Zaken van de aangrenzende betrokken deelstaat bevoegd. In verband hiermee is het, bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken gevestigde Landelijk Coördinatie Centrum, tevens ingericht als internationaal bijstandscontactpunt. Het ligt derhalve in de rede om dit Centrum aan te wijzen als contactpunt ingevolge het Verdrag inzake de verlening van bijstand in het geval van een nucleair ongeval of een calamiteit met radioactieve stoffen en de Minister van Binnenlandse Zaken te beschouwen als het bevoegde gezag in het kader van het Verdrag inzake de verlening van bijstand in het geval van een nucleair ongeval of een calamiteit met radioactieve stoffen. Aangetekend zij dat waar het het Verdrag inzake de verlening van bijstand in geval van een

nucleair ongeval betreft voor Aruba de Minister van Welzijnszaken en Bijstand het bevoegde gezag en contactpunt is. Voor de Nederlandse Antillen is de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne het bevoegde gezag en het contactpunt.

8. Regeringsstandpunt

De totstandkoming van beide Verdragen wordt behalve als een belangrijke vooruitgang op de specifieke terreinen van informatie-uitwisseling en wederzijdse bijstandverlening na een kernongeval gezien als een mijlpaal op het terrein van de internationale samenwerking op het gebied van het vreedzaam gebruik van kernenergie. Het moge echter duidelijk zijn dat totstandkoming van de beide Verdragen niet als een eindpunt gezien moet worden. De beide Verdragen vormen een goede basis voor het maken van additionele afspraken op de terreinen van informatie-uitwisseling en bijstandsverlening zowel in bilateraal als multilateraal kader.

9. Koninkrijks positie

De goedkeuring van de Verdragen wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

10. Artikelsgewijze toelichting

Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving van een nucleair ongeval

Artikel 1

Artikel 1, eerste lid.

In dit artikel wordt aangegeven wanneer het Verdrag van toepassing is en dat staten partij bij dit Verdrag derhalve verplicht zijn om aan de verplichting van kennisgeving in geval van een nucleair ongeval te voldoen. Als criterium wordt gebruikt «... het vrijkomen of mogelijk vrijkomen van radio-actieve stoffen». Zoals reeds in de inleiding van deze memorie van toelichting is aangegeven is dit een ruim en mogelijk zelfs subjectief criterium.

Dit geldt zeker voor een ander onderdeel van deze bepaling «... dat heeft geleid of mogelijk kan leiden tot internationaal grensoverschrijdende gevolgen ...». Dit was dan ook de reden voor de Nederlandse delegatie om het zogenaamde «tweede trigger» voorstel te doen, volgens welk alle nucleaire ongevallen, waarvoor het nationale alarmsysteem in werking treedt, dienen te worden gemeld.

Artikel 1, tweede lid

Deze bepaling geeft nadere uitleg aan de term «installaties en activiteiten» in artikel 1, eerste lid. Bijna alle denkbare nucleaire ongevallen, ook ongevallen met satellieten, schepen en militaire installaties worden derhalve door deze definitie gedekt. Een uitzondering moet echter gemaakt worden voor ongevallen met betrekking tot kernwapens en kernproeven. Deze uitzondering komt in artikel 3 aan de orde.

Artikel 2

Onverwijld dienen getroffen staten of mogelijk te treffen staten, al dan niet via het IAEA, en het Agenschap zelf, in kennis te worden gesteld van een ongeval, de aard daarvan, het tijdstip en zo nodig de plaats. Onmiddellijk daarna dienen diezelfde staten alsmede het Agenschap de informatie zoals opgesomd in artikel 5 te verkrijgen. Opmerkelijk is dat de beide verplichtingen gelden ten aanzien van alle mogelijk getroffen staten en

niet beperkt zijn tot staten partij bij het Verdrag. Gedurende de onderhandelingen werd echter de mogelijkheid geopperd om slechts staten partij bij het Verdrag in kennis te stellen en te informeren. Overwegingen hiervoor was ook op deze wijze zoveel mogelijk staten te stimuleren toe te treden tot het Verdrag.

Dit voorstel werd echter niet aanvaard op grond van humanitaire overwegingen.

Artikel 3

In dit artikel wordt impliciet naar ongevallen met atoomwapens en kernproeven verwezen. Zoals in de inleiding reeds vermeld, hebben de vijf kernwape-nstaten inmiddels allen een verklaring afgelegd volgens welke zij zich verplichten, zij het op vrijwillige basis, om bij nucleaire ongevallen met atoomwapens en kernproeven andere staten daarvan op de hoogte te stellen.

Artikel 4

Het Agentschap wordt geacht de haar volgens artikel 4 toebedeelde taken adequaat te kunnen vervullen zonder dat het daarbij noodzakelijkerwijs zelf verdragspartij wordt.

Artikelen 5 en 6

Op grond van artikel 5 is de staat waar een ongeval heeft plaatsgevonden verplicht uitvoerige en concreet omschreven informatie, voor zover beschikbaar, te verstrekken. Dit en het feit dat op grond van het tweede lid de betreffende staat de informatieverschaffing dient te continueren zolang hiervoor aanleiding is, vormt een belangrijke vooruitgang. Ditzelfde geldt voor de in artikel 6 neergelegde verplichting om desgevraagd verdere informatie te verschaffen en consultaties toe te staan.

Artikel 8

Deze bepaling is opgenomen met het oog op de situatie van landen welke zelf geen nucleaire activiteiten ontplooiën, maar grenzen aan staten die wel een nucleair programma hebben en geen partij zijn bij het Verdrag. Heel concreet kan hierbij gedacht worden aan de situatie van de landen welke grenzen aan Zuid-Afrika.

Artikel 9

In artikel 9 wordt de mogelijkheid geopperd om nadere uitwerking aan het Verdrag te geven door middel van bilaterale of multilaterale afspraken. Concreet kan hierbij gedacht worden aan de regelingen die inmiddels zijn getroffen met België en de Bondsrepubliek Duitsland. Tevens wordt de mogelijkheid onderzocht afspraken van dergelijke strekking te maken met het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk.

Verdrag inzake de verlening van bijstand in het geval van een nucleair ongeval of een calamiteit met radioactieve stoffen

Artikel 1

In de eerste plaats zal moeten worden bezien in hoeverre door middel van bilaterale regelingen met naburige landen nadere uitwerking aan het Verdrag kan en moet worden gegeven. Daarnaast vindt overleg plaats over de praktische uitvoeringsregelingen zowel in het kader van het IAEA zelf als bijvoorbeeld in het kader van de Europese Gemeenschappen.

Artikel 2

Het is van belang om na te gaan in hoeverre op grond van het Verdrag verdergaande voorzieningen tot stand moeten worden gebracht. Uitgangspunt zal daarbij zijn, dat zelfs hoogontwikkelde landen – enkele uitzonderingen niet te na gesproken – bij een ernstig nucleair ongeval niet in staat zullen zijn zelf alle benodigde expertise en specifieke bijstand te leveren.

Voor de wijze waarop Nederland aan zijn verplichtingen krachtens het Verdrag uitvoering zal geven, kan worden verwezen naar het «Draaiboek kernongevallenbestrijding».

Artikel 5

Zie in dit verband de vergelijkbare bepaling in het Verdrag inzake vroegtijdige kennisgeving (art. 4).

Artikel 7

Artikel 7, eerste lid. Deze bepaling werd vooral opgenomen met het oog op de situatie waarbij de bijstandsverlenende staat en de staat waar het nucleaire ongeval heeft plaatsgevonden dezelfde zijn. Dit komt met name naar voren uit artikel 7, eerste lid (letter b).

Het onderhavige Verdrag is niet de juiste plaats om het vraagstuk van de nucleaire aansprakelijkheid te regelen. Wel werd het gewenst geacht een soort «morele verplichting» op te nemen, in het bijzonder met het oog op kleinere staten en ontwikkelingslanden, die geheel of grotendeels afhankelijk zijn van assistentie van derde landen.

Artikel 8

Deze bepaling voorziet in de verlening van privileges, immuniteiten en andere faciliteiten, welke noodzakelijk zijn voor het naar behoren kunnen uitoefenen van de bijstandsverlenende taak. Met name aan de vraag in hoeverre de hulpontvangende staat aan hulpverleners en hun materiaal belastingvrijdom moet verlenen, werd in de discussies uitgebreid aandacht geschonken.

Artikel 8 heeft weliswaar uiteindelijk een maximale inhoud gekregen, maar tevens voorziet artikel 8, negende lid, in een «opting out clause». Dat wil zeggen staten wordt de mogelijkheid geboden te verklaren zich niet gehouden te achten aan de materiële bepalingen van dit artikel (te weten het tweede en derde lid).

Artikel 9

Deze zogenoemde «transit» bepaling is op Nederlands initiatief opgenomen om de verlening van bijstand zo ongestoord mogelijk te laten verlopen. Het is wenselijk een dergelijke bepaling nader uit te werken in bilaterale afspraken.

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
E. H. T. M. Nijpels

De Minister van Binnenlandse Zaken,
C. P. van Dijk

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
L. C. Brinkman

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek